

Margaretha Ehrström

**TARPTAUTINĖS PAMINKLŲ IR PAMINKLINIŲ VIETŲ
TARYBOS (ICOMOS) PATARIAMOSIOS MISIJOS DĖL
VILNIAUS ISTORINIO CENTRO (LIETUVA – Pasaulio paveldo
sąrašo numeris 541)**

ATASKAITA

2013 m. balandžio 2–5 d.

Turinys

1. Padėkos
2. Santrauka ir rekomendacijos
3. Įvadas
Įrašymo istorija
Įrašymo kriterijai ir (arba) išskirtinės visuotinės vertės aprašas
Įrašymo metu iškelti autentiškumo ir vientisumo klausimai
Misijos svarba
4. Projektas „Architektūros parkas“
 - 4.1. Projekto tikslas („Skaiteks“ teritorija)
 - 4.2. „Skaiteks“ teritorijos įvertinimas
 - 4.3. „Skaiteks“ teritorijos paveldo vertė
 - 4.4. Projekto „Architektūros parkas“ eiga
 - 4.5. „Skaiteks“ teritorijos detalusis planas
5. Išvados ir rekomendacijos

PRIEDAI

1-as priedas.	Patariamąsios misijos techninė užduotis
2-as priedas.	Misijos komandos sudėtis, ICOMOS patariamąsios misijos nariai ir programa
3-ias priedas.	Pasaulio paveldo komiteto sprendimai
4-as priedas.	Nuotraukos

1. PADĖKOS

Už suteiktą paramą ir pagalbą, pasirengimą diskutuoti įvairiais klausimais ir šiltą sutikimą misijos metu ICOMOS misijos ekspertė nuoširdžiai dėkoja Lietuvos Respublikos institucijoms, Vilniaus savivaldybei ir visiems suinteresuotiesiems asmenims (ekspertams, konsultantams ir vietos bendruomenei), pateikusiems naudingų pastabų bei įžvalgų ir prisidėjusiems prie projekto „Architektūros parkas“ (toliau – projektas) Vilniaus senamiestyje vykdymo.

Ypatinga padėka reiškama Rūtai Matonienei ir Gediminui Rutkauskui, lydėjusiems ekspertę misijos metu ir pateikusiems daug vertingos informacijos apie projekto eigą per apžiūras, susitikimus bei pristatymus.

2. SANTRAUKA IR REKOMENDACIJOS

„Skaiteks“ projektas apima buvusią pramoninę teritoriją, plytinčią ties Vilnios upe ir esančią į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyto Vilniaus senamiesčio bei jo apsaugos zonų pakraščiuose. Teritorija yra itin turtinga gamtinės aplinkos požiūriu – jos pagrindą sudaro kalvos, upė, visai šalia yra pats miesto centras. Vis dėlto didžiąją zonos dalį užima apleisti pramoniniai pastatai, o pati žemė yra smarkiai užteršta. Teritorijoje esantys pastatai taip smarkiai apleisti ir jų būklė tokia prasta, kad nė vienas pastatas nebėra tinkamas naudoti.

Visam miestui būtų naudinga, jeigu ši teritorija būtų sutvarkyta: pirmiausia reikia išvalyti užterštą gruntą ir pradėti naujų pastatų statybą. Dėl to parengtame detalajame plane atsižvelgta į teritorijos ypatumus ir įtvirtinti teritorijos pertvarkymo tikslai. Paties projekto įgyvendinimas sukėlė ilgą suinteresuotųjų asmenų diskusijas, tačiau, visiems dalyviams priėmus bendrą sprendimą, detalus planas buvo patvirtintas 2012 m. lapkričio mėnesį.

ICOMOS misijos nuomone, patvirtintame detalajame plane atsižvelgta į nacionalinius bei vietos bendruomenės iškeltus reikalavimus. Į misiją buvo pakviestas ir ICOMOS Lietuvos nacionalinis komitetas, pateikęs pastabų bei patarimų, įtrauktų į plano koncepciją. Misijos nuomone, daug teritorijos paveldo prarasta dėl prastos būklės, kurią lėmė tai, kad vietovė daugelį metų buvo apleista ir nenaudojama. Teritorija nebuvo pripažinta turinti išskirtinę visuotinę vertę, nes Vilniaus senamiesčio pakraščio teritorijos nepriskirtinos prie į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyto objekto išskirtinės visuotinės vertės.

Pasiūlytas detalus planas yra tinkamas atskaitos taškas teritorijos pertvarkymo darbams pradėti. Planuojama išsaugoti vietos urbanistinę struktūrą atstatant šalia pagrindinės gatvės numatytus nugriauti pastatus. Bus siekiama išlaikyti tokį patį pastatų aukštį, kuris bus žemesnis ties upe. Numatoma tam tikrus plotus apželdinti, juose pasėti veją ir skirti šiuos plotus pėstiesiems. Detalajame plane aiškiai apibrėžti pagrindiniai teritorijos plėtros principai.

Misija rekomenduoja, kad projekto plėtros etapu pradėtos suinteresuotųjų asmenų diskusijos būtų tęsiamos ir projekto įgyvendinimo metu. Būtina priėti bendrą sutarimą dėl atskirų kvartalų ir pastatų architektūrinio dizaino bei būsimųjų želdynų vietos.

„Skaiteks“ projektas yra tik pirmasis daug didesnio projekto „Architektūros parkas“ įgyvendinimo etapas. „Skaiteks“ projektas yra išskirtas iš bendrojo, nes jo teritorijoje yra daug

apleistų nenaudojamų pastatų, o likusioje teritorijos dalyje dauguma pramoninių pastatų vis dar yra naudojami. Pažymėtina, kad viso projekto metu turi būti atliekami išsamūs tyrimai ir poveikio paveldui vertinimas.

Šios rekomendacijos turi būti taikomos bet kokio masto Vilniaus senamiestyje ir jo apsaugos zonoje numatytiems plėtros darbams.

Išskirtinės visuotinės vertės apraše pažymėta, kad vaizdiniam objektų ir aplinkos vientisumui užtikrinti būtina nustatyti specialius reikalavimus, taikomus aukštybinių pastatų statybai už apsaugos zonos ribų. Šie reikalavimai turi papildyti Vilniaus oficialiajame plane išdėstytas nuostatas dėl bendro vaizdo santykio tarp miesto saugomų teritorijų, vertingo kraštovaizdžio, panoramų ir siluetų išsaugojimo.

Be to, nuostatos turi papildyti poveikio paveldui vertinimo strategiją ir taip užtikrinti, kad bet kokios didelės apimties konstrukcijos, nepaisant jų lokacinės vietos, nedarytų įtakos objekto išskirtinei visuotinei vertei, jo autentiškumui ir vientisumui.

Misijos nuomone, dar labiau būtina apsaugoti ir istorinio miesto pakraščiuose esančias nuo XVIII ir XIX amžių išlikusias bei išskirtinėmis ypatybėmis pasižyminčias miesto struktūras. Ypatingą dėmesį būtina skirti reikiamoms apsaugos priemonėms užtikrinti ir esamoms istorinėms vertybėms išsaugoti Užupio teritorijoje, kurioje iki šiol galima rasti puikiai išsilaikiusių tradicinių autentiškų gyvenamųjų namų pavyzdžių.

3. **ĮVADAS**

3.1. **Įrašymo istorija**

Vilniaus istorinis centras įrašytas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 1994 metais. Vėlesnis Vilniaus senamiesčio apsaugos (buferinės) zonos ribų patikslinimas buvo apsvarstytas ir priimtas 36-ojoje Pasaulio paveldo komiteto sesijoje (36 COM 8B.61 sprendimu).

3.2. **Įrašymo kriterijai ir (arba) išskirtinės visuotinės vertės aprašas**

1990 m. birželio 14 d. vykusiame susitikime Pasaulio paveldo komitetas svarstė šią nominaciją ir kreipėsi į Sovietų Sąjungos institucijas prašydamas pateikti papildomos informacijos dėl šalia istorinio centro esančių miesto teritorijų išplanavimo schemų bei paragino ICOMOS

narius pradėti papildomą objekto vertinimą. Ši informacija buvo gauta ir išnagrinėta ICOMOS 1994 metais, ir Vilniaus istorinis centras tais pačiais metais buvo įrašytas į Pasaulio paveldo sąrašą pagal antrąjį (ii) ir ketvirtąjį (iv) kriterijus.

Pasaulio paveldo komitetas nėra pateikęs tikslių šių kriterijų apibrėžčių, tačiau ICOMOS, atlikusi nominacijos vertinimą, rekomendavo įtraukti Vilniaus istorinį centrą į Pasaulio paveldo sąrašą dėl toliau nurodytų priežasčių:

Pagal antrąjį (ii) kriterijų Vilnius pripažintas puikiu viduramžių miesto, kuris keletą amžių turėjo milžinišką įtaką architektūros ir kultūros tendencijoms didelėje Rytų Europos dalyje, pavyzdžiu.

Pagal ketvirtąjį (iv) kriterijų dėl puikiai išlaikyto ir pastatų įvairovės pasižymintio miestovaizdžio Vilnius gali būti laikomas išskirtiniu Vidurio Europos miesto, organiškai besivysčiusio penketą amžių, pavyzdžiu.

Lietuvos valstybės institucijų parengtas objekto išskirtinės visuotinės vertės aprašas bus nagrinėjamas

37-ojoje Pasaulio paveldo komiteto sesijoje (Phnom Penh, 2013 metais).

3.3. Įrašymo metu iškelti autentiškumo ir vientisumo klausimai

Įrašymo metu objekto vientisumas nebuvo nagrinėjamas, tačiau po objekto autentiškumo įvertinimo ICOMOS teigė: „Atsižvelgiant į dizainą, medžiagas, technologijas ir aplinką, bendras istorinių miesto struktūrų bei išlikusių istorinių pastatų autentiškumas yra labai aukštas. Jis reprezentuoja neramią Lietuvos sostinės istoriją ir kultūrinę bei politinę jos raidą per keletą amžių.“

3.4. Misijos svarba

Misija buvo vykdoma Pasaulio paveldo centro ir ICOMOS prašymu, pritariant Lietuvos valstybės institucijoms. Būtinybė atlikti misiją paaiškėjo 2012 metais spalio mėn., peržiūrėjus projekto „Architektūros parkas“ medžiagą ir atsižvelgus į joje nurodytą projekto apimtį bei vietą, esančią į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyto objekto teritorijoje.

4. Projektas „Architektūros parkas“

Projektas „Architektūros parkas“ – tai Vilniaus savivaldybės inicijuotas ir privačių investuotojų vykdomas projektas, apimantis palei Vilnios upę besitęsiančią plačią Paupio (anksčiau vadintą Paplaujos) teritoriją. Vakariniėje jos dalyje esanti buvusios „Skaiteks“ gamyklos teritorija patenka į Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktą Vilniaus senamiestį, o rytinėje dalyje esanti teritorija driekiasi tarp Vilniaus senamiesčio apsaugos (buferinės) zonos ribų. Projekto įgyvendinimas yra išskaidytas į kelis etapus, darbus pradėdant nuo „Skaiteks“ teritorijos pertvarkymo. Patariamoji misija daugiausia dėmesio kreipė į galimą projekto darbų poveikį būtent šiai teritorijai.

4.1. PROJEKTO TIKSLAS („SKAITEKS“ TERITORIJA)

Projekto tikslas – pertvarkyti didelę ir dabar itin apleistą kone nebenaudojamą sovietmečio laikų pramoninę teritoriją, siekiant ją paversti komerciniu bei gyvenamuoju rajonu. Teritorijos

pertvarkymas turės teigiamą įtaką miestui ir jo gyvenamajai aplinkai, apleistų gamyklų vietose atgims miesto ekonominis ir socialinis gyvenimas. Projektas yra išskaidytas į kelis etapus, kurių pirmasis orientuotas į „Skaiteks“ teritoriją, nes šioje teritorijoje yra daugiausia apleistų ir itin prastos būklės pramoninių pastatų.

4.2. „SKAITEKS“ TERITORIJOS ĮVERTINIMAS

Buvusios „Skaiteks“ gamyklos teritorija sudaro Vilniaus istorinių pakraščių dalį. Šiose vietose tradiciškai kūrėsi ūkininkai, šalia tekančios upės stūksojo malūnai. Anksčiau šioje vietoje vienas šalia kito buvo statomi vienaaukščiai mediniai namai, ir taip kūrėsi ištisi kaimai. Kad malūnai būtų geriau aprūpinami vandeniu, XIX amžiuje buvo įrengtas vandens kanalas. Tuo metu žemė buvo naudojama ir ūkinei, ir pramoninei veiklai plėtoti. XX amžiaus pradžioje, ypač po Antrojo pasaulinio karo, teritorija tapo naudojama išskirtinai tik pramoniniams tikslams. Anksčiau čia veikęs vandens kanalas buvo užpiltas ir jo vietoje nutiesta Aukštaičių gatvė, šalia kurios XX amžiaus viduryje ir antrojoje pusėje buvo statomi tik pramoniniai pastatai. Šie pastatai buvo jungiami į uždarus blokus, o kitos statybos buvo vykdomos arčiau upės pakrančių.

Pramoniniai pastatai buvo naudojami sovietų kariuomenės reikmėms aprūpinti ir buvo neprieinami visuomenei. Kvartale taip pat buvo įrengtas klubas vietos darbininkams. Teritorijos svarba ir naudojimo paskirtis itin pasikeitė žlugus Sovietų Sąjungai ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Šiandien dauguma pramoninės paskirties pastatų yra apleisti ir itin prastos būklės. Tik viename pastate yra įrengti biurai ir vykdoma lengvosios pramonės veikla. Taigi ilgą laiką nenaudojamų pastatų būklė ypač pablogėjo, tai pasakytina ir apie teritorijoje želiančią veją. Šia teritorija dabar naudojasi tik kaimynystėje gyvenantys gyventojai, vedžiojantys šunis.

Kadangi teritorija buvo naudojama išimtinai pramoniniams tikslams, tad jos gruntas buvo smarkiai užterštas. Atlikti tyrimai parodė, kad gruntas užterštas tiek aplinkui, tiek pačiuose pastatuose. Kadangi užterštas gruntas yra randamas ir po konstrukcijomis, norint pradėti grunto valymo darbus, būtina jas nugriauti. Visi pramoniniai pastatai, išskyrus vieną, yra apleisti ir itin prastos būklės. Valstybės institucijos ir Vilniaus savivaldybė kreipėsi į Europos Sąjungos struktūrinius fondus, prašydamos finansinės paramos grunto valymo darbams pradėti.

4.3. „SKAITEKS“ TERITORIJOS PAVELDO VERTĖ

Istorinė teritorijos vertė – tai jos virsmas iš regioninės pramoninės erdvės į miesto pramoninę erdvę. Čia galima rasti įvairių išskirtinomis architektūros ypatybėmis pasižyminčių pastatų. Pramoninė ir urbanistinė vertė yra pastebima parametrinėse vietos struktūrose, esančiose ties Aukštaičių gatve, kuri driekiasi per visą teritoriją ir sudaro pagrindinę jos dalį. Prieš XX amžių statytuose pastatuose galima įžvelgti architektūrinių ypatybių ir detalių, kurios dėl ilgo pastatų nenaudojimo yra kone visiškai suniokotos arba labai prastos būklės.

Gamtinės aplinkos požiūriu teritorija pasižymi tokiomis vertybėmis kaip Vilnios upė, jos žalios pakrantės ir šalia stūksančios kalvos. Užupio rajonas driekiasi ties kita upės pakrante ir, kadangi „Skaiteks“ teritorija buvo naudojama tik pramoniniams tikslams, tai aplinkosaugos problemoms, kylantioms dėl šios teritorijos naudojimo, ir apleistiems želdynams nebuvo skiriamas reikiamas dėmesys. Tai tapo vietos institucijų ir bendruomenės problema. Išskirtinės visuotinės vertės apraše ši teritorija neminima, nes ji vertinama kaip esanti už Vilniaus senamiesčio ribų. Ta pati problema kyla ir dėl kitų XIX ir XX amžiuose statytų pastatų, patenkančių į Pasaulio paveldo sąrašę esančio objekto teritoriją. Vis dėlto jie buvo įtraukti į

objekto ribas, taip užtikrinant geresnę Vilniaus senamiesčio apsaugą. Šios rytinėje bei vakarinėje miesto dalyse esančios teritorijos sudaro natūralią viduramžių miesto tąsą.

4.4. PROJEKTO „ARCHITEKTŪROS PARKAS“ EIGA

Projektas „Architektūros parkas“ buvo pradėtas vykdyti prieš septynerius devynerius metus. Ši teritorija Vilniaus miesto bendrajame plane iki 2015 metų priskirta prie apleistų teritorijų ir joje numatyta atlikti būsimus plėtros darbus. Apleistomis teritorijomis plane yra vadinamos nykstančios, apleistos miesto teritorijos, kuriose planuojama atlikti pertvarkymo darbus.

Projektas sudarytas iš skirtingų įgyvendinimo ir plėtros etapų. Tarptautiniu mastu pripažinti architektai buvo pakviesti pateikti pasiūlymų dėl kvartalo architektūrinio užstatymo. Kartu su jais bei projekto investuotojais į planavimo darbus buvo įtraukti ir visi suinteresuotieji asmenys, tarp jų ir Valstybinė kultūros paveldo komisija, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, įvairios nevyriausybinės organizacijos, įskaitant ir ICOMOS Lietuvos nacionalinį komitetą, bei kaimynystėje esančio Užupio rajono bendruomenė. Šis bendradarbiavimas buvo naudingas visiems prie projekto vykdymo prisidėjusiems asmenims, nes per surengtas diskusijas buvo sutarta dėl vietovėje saugotinių vertybių bei aptartas teritorijos pertvarkymas. Ilgos diskusijos padėjo pasiekti bendrą sutarimą – buvo pritarta galutiniam pateiktam pasiūlymui. Bendradarbiavimas buvo naudingas tiek pačiam projektui įgyvendinti, tiek aplinkai puoselėti, tiek valstybės institucijoms ir vietos bendruomenei. Pagrindinis detalajame plane ir dizaino koncepcijoje nurodytas tikslas – pertvarkyti teritoriją laikantis darnios plėtros principų, parodant ir puoselėjant istorines jos vertybes ir kartu pritaikant šią teritoriją šiuolaikiniam miesto gyvenimui. Šį tikslą planuojama įgyvendinti išsaugant teritorijos gatvių išplanavimą, urbanistines struktūras ir išskirtines ypatybes, sumažinant prie apylinkių nederantį pastatų dydį, suteikiant teritorijai naujų funkcijų, paverčiant ją išskirtiniu ir savarankišku gyvenamuoju bei komerciniu rajonu, turinčiu socialinę infrastruktūrą, kartu apsaugant ir tausojant pagrindines vertybes – pramoninį paveldą (išsaugant vertingas pastatų struktūras bei elementus) bei gamtinę aplinką (formuojant naujus želdynus ir prie aplinkos derinant pastatus).

Akivaizdi teritorijos vertybė yra jos gamtinė aplinka: upė žaliomis pakrantėmis, kalvos bei urbanistinės struktūra – Aukštaičių gatvė ir teritorijoje esantys pramoniniai pastatai. Vis dėlto dėl prastos jų būklės bei po pastatais ir konstrukcijomis iki dviejų metrų užteršto grunto buvo sutarta, kad išlikusių pastatų išsaugoti neįmanoma.

Kad ateityje šis rajonas būtų pritaikytas miesto gyventojų reikmėms, būtina pradėti grunto valymo darbus, kuriuos galima atlikti tik išardžius teritorijoje esančias konstrukcijas bei nugriovus joje stovinčius pastatus. Detalajame projekto plane nurodyta, kad seniausias pramoninis pastatas po rekonstrukcijos bus atstatytas išlaikant tą pačią formą ir tuos pačius architektūrinius elementus.

Nebuvo atliktas vertinimas dėl teritorijos pertvarkymo galimo poveikio į Paveldo sąrašą įrašyto objekto išskirtinei visuotinei vertei, nes teritorija nepasižymi jokiais ypatybėmis, galinčiomis daryti kokią nors įtaką.

4.5. „SKAITEKS“ TERITORIJOS DETALUSIS PLANAS

Detalusis planas buvo parengtas laikantis sutartų principų bei siekiant ataskaitoje nurodytų tikslų. Vilniaus savivaldybė patvirtino detalųjį architektūrinį planą 2012 m. lapkričio mėnesį.

Pagal planą numatoma išsaugoti autentišką teritorijos išplanavimą, kurios pagrindą sudaro kvartalą kertanti gatvė. Palei gatvę esantys pramoniniai pastatai, kurie privalo būti nugriauti dėl dirvos užterštumo, bus atstatyti išlaikant jų ankstesnį aukštį ir formą. Gyvenamųjų namų blokai ir

kiemai bus statomi arčiau upės, ir taip teritorijoje bus sukurtos naujos urbanistinės struktūros. Naujų gyvenamųjų pastatų aukštis ir dydis bus ribojamas pagal detaliojo plano nuostatas, numatant, kad arčiau upės esantys pastatai privalės būti žemesni. Ties upės pakrantėmis planuojama pasodinti želdynus ir pasėti vejas bei skirti šiuos žaliuosius plotus pėstiesiems.

Detaliajame plane aiškiai apibrėžti pagrindiniai teritorijos plėtros principai, išlaikant paties projekto ir detaliojo plano ryšį. Dėl architektūrinio išplanavimo teritorija pagaliau taps savitu ir išskirtiniu miesto rajonu. Svarbu, kad diskusijos būtų tęsiamos ir projekto įgyvendinimo metu.

ICOMOS misijos nuomone, ši teritorija gali lemti objekto išskirtinę visuotinę vertę, tačiau pažymima, kad detaliajame plane yra numatytas pagrindinių teritorijos struktūrinių elementų, žaliųjų plotų bei kraštovaizdžio išsaugojimas bei atkūrimas, tad teritorijos pertvarkymas neturėtų daryti jokios įtakos objekto išskirtinei visuotinei vertei.

5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

„Skaitek“ projektas apima buvusią pramoninę teritoriją, plytinčią ties Vilnios upe ir esančią į Pasaulio sąrašą įrašyto Vilniaus senamiesčio bei jo apsaugos zonų pakraščiuose. Teritorija yra itin turtinga gamtinės aplinkos požiūriu – jos pagrindą sudaro kalvos, upė, visai šalia yra pats miesto centras. Vis dėlto didžiąją zonos dalį užima apleisti pramoniniai pastatai, o pati žemė yra smarkiai užteršta. Teritorijoje esantys pastatai taip smarkiai apleisti ir jų būklė tokia prasta, kad nė vienas pastatas nebėra tinkamas naudoti.

Visam miestui būtų naudinga, jeigu ši teritorija būtų sutvarkyta: pirmiausia būtų išvalytas užterštas gruntas ir tada pradėtos naujų pastatų statybos. Dėl to parengtame detalajame plane yra atsižvelgta į teritorijos ypatumus ir įtvirtinti teritorijos pertvarkymo tikslai. Paties projekto įgyvendinimas sukėlė ilgas suinteresuotųjų asmenų diskusijas, tačiau, visiems dalyviams priėmus bendrą sprendimą, detalusis planas buvo patvirtintas 2012 m. lapkričio mėnesį.

ICOMOS misijos nuomone, patvirtintame detalajame plane atsižvelgta į nacionalinius bei vietos bendruomenės iškeltus reikalavimus. Į misiją buvo pakviestas ir ICOMOS Lietuvos nacionalinis komitetas, pateikęs pastabų ir patarimų, įtrauktų į plano koncepciją. Misijos nuomone, daug teritorijoje esančio paveldo prarasta dėl prastos būklės, kurią nulėmė tai, kad vietovė daugelį metų buvo apleista ir nenaudojama. Teritorija nebuvo pripažinta turinti išskirtinę visuotinę vertę, nes Vilniaus senamiesčio pakraščiuose esančios teritorijos nepriskirtinos prie į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyto objekto išskirtinės visuotinės vertės.

Pasiūlytas detalusis planas yra tinkamas atskaitos taškas teritorijos pertvarkymo darbams pradėti. Planuojama išsaugoti vietos urbanistinę struktūrą atstatant šalia pagrindinės gatvės numatytus nugriauti pastatus. Bus siekiama išlaikyti tokį patį pastatų aukštį, tik jis bus žemesnis ties upe. Numatoma tam tikrus plotus apželdinti, juose pasėti veją ir skirti šiuos plotus pėstiesiems. Detalajame plane aiškiai apibrėžti pagrindiniai teritorijos plėtros principai.

Vadovaudamasi šiomis išvadomis, misija rekomenduoja, kad proceso metu vykusios suinteresuotųjų asmenų diskusijos būtų tęsiamos ir projekto įgyvendinimo metu, siekiant bendro sutarimo dėl atskirų kvartalų ir pastatų architektūrinio dizaino bei būsimųjų želdynų vietos. Būsimas dalyvaujančių procese asmenų bendradarbiavimas yra ypač svarbus, kad būtų užtikrinta darni ir tvari miesto aplinkos plėtra, išsaugant ir puoselėjant istorines bei gamtos vertybes. Be to, viso projekto „Architektūros parkas“ įgyvendinimo metu turi būti atliekami išsamūs tyrimai bei poveikio paveldui vertinimas.

Šios rekomendacijos turi būti taikomos bet kokio masto plėtros darbams, numatytiems Vilniaus senamiestyje ir jo apsaugos zonoje. Išskirtinės visuotinės vertės apraše pažymėta, kad vaizdiniam objektų ir aplinkos vientisumui užtikrinti yra būtina nustatyti specialius reikalavimus, taikomus aukštybinių pastatų statybai už apsaugos zonos ribų. Šie reikalavimai turi papildyti Vilniaus oficialiajame plane išdėstytas nuostatas dėl bendro vaizdo santykio tarp miesto saugomų teritorijų, vertingo kraštovaizdžio, panoramų ir siluetų išsaugojimo. Be to, nuostatos turi papildyti poveikio paveldui vertinimo strategiją ir taip užtikrinti, kad bet kokios didelės apimties konstrukcijos, nepaisant jų lokacinės vietos, nedarytų įtakos objekto išskirtinei visuotinei vertei, jo autentiškumui ir vientisumui.

Misijos nuomone, dar labiau būtina apsaugoti ir istorinio miesto pakraščiuose esančias nuo XVIII ir XIX amžių išlikusias ir išskirtinomis ypatybėmis pasižyminčias miesto struktūras. Ypatingą dėmesį būtina skirti reikiamoms apsaugos priemonėms užtikrinti ir esamoms istorinėms vertybėms išsaugoti Užupio teritorijoje, kurioje iki šiol galima rasti puikiai išsilaikiusių tradicinių autentiškų gyvenamųjų namų pavyzdžių.